

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

ו.

עין משפט
גר מצוה

בב מ"א מ"ח מהל' בית
הבמורה הלכה י"ב:

תוספות ישנים

דמי להרבה מספרה אית
ן למימר דאין עשה דוחה
ל"ת שיש בו כרת אלא הי"ק
זאת שבתותי תשמורו
מיותר להשמיענו הא
בעלמא דמי דאי אמרין
בעלמא לא דמי לשמוק קרא
למשמעין דבעלמא דמי.
ואין להקשו מאי שגח לעיל
דאמרין מימי מפסח ומילה
ולא אמרין מדאצטריך
והלא אמרין מדאצטריך.
י"ל דשגח לעיל דפטח
ומילה הימירא הוא חה לא
דעיין מספרה אכל הכא
דלמא קרא לאיסורא און
לומר ילף מיניה דא"כ
לשמוק קרא מיניה לעולם
ינמח מספרה דאין עשה
דוחה ל"ת שיש בו כרת.
וא"כ מ"ח מהל' בית
לעיל יבול הא כבוד אב ואם
דוחה שבת מנין לומר כן
סיון דלא דעיין קרא דאת
שבתותי תשמורו הא לעולם
בלא פסוק י"ג לומר דלא
דמי דמי דמי יוסף קאטון
א' דעינא הכי יבול יהא
כבוד אב ואם דוחה את
השבת דנימח עליה
להימירא מה ל"ת יבול יבוס
כאן יבוס. וינמח הכי נאמר
כאן עליה ונאמר ל"ת עליה
מה להגן ערובה אף כאן
ערוה וקאמר רחמנא
(דברים כה ה) יבמה יבא
עליה וילף מיניה בעלמא
(דמי ל"ת שיש בו כרת)
מ"ל את שבתותי תשמורו
וא"כ לא לעינו למימר עליה
להימירא דא"כ לשמוק קרא
מעליה ואין דעיין
מאת שבתותי תשמורו
דמשמע הא בעלמא דמי
ומדאצטריך עליה ודאי
דעליה לאיסורא: אלא לאו
דמתמר. וא"כ למה ס"ד
למימר שבתותי ויבול לי
מעיקרא יומר מבבלא
דמתמר. וי"ל משום דכתיב
שבתותי תשמורו דמשמע
דבעיקר שמירה אריי
והיינו מבלאכא שבגופו
דהיינו שחוט לי בשל לי אבל
לאו דמתמר אינו אלא
מלאכה נסתמא: ודאי היבא
פריך למה לי עליה הא
שגח פ"ג לומר דאף מחליצה
פטורה:

א' נבלה ז"ל דמי קאמרי
יבול יהא וכו'.

לידמי כדאמר בסוף אלו מציאות (ב"מ דף גז.) דה"ל אי לאו קרא
לידמי ל"ת ועשה מהאי טעמא וי"ל דעשה ול"ת דקיל ה"ל לידמי
אבל ל"ת שיש בו כרת לא ה"ל דמי וי' ולהכי ל"ת ועשה ליכא
למידק הא בעלמא דמי כדדייק אלא מעשה שיש בו כרת דדוקא
ל"ת שיש בו כרת דכלאו קרא ה"ל

לאו דמחמר. אחר בהמה שהוא בלאו ללא תעשה כל מלאכה אתה
ובהמתך (שמות כ) ובהאי לאו ליכא כרת ללא ענין מעשה בגופיה
וכמ"ל בפ' מי שהשחין (שבת דף קנז.) המחמר אחר בהמתו בשבת
טעור: ואפ"ה לא דמי. בתמיה: וליגמר מהכא. ללא דמי אפילו לאו

לאו דמחמר ואפי' הכי לא דמי אלא דקיימא
לן דאתי עשה ודחי לא תעשה ליגמר מהכא
דלא לידחי וב"ת שאני לאוי דשבת דחמורי
והא תנא בעלמא קאי ולא קפריך דתניא
(יבול אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל
תחזיר יבול ישמע לו ת"ל יאיש אמו ואביו
תיראו ואת שבתותי תשמורו) כולכם חייבין
בכבודי אלא משום דאיכא למיפרך מה להגך
שכן הכשר מצוה אלא סד"א תיתי מבנין בית
המקדש דתניא "יבול יהא בנין בית המקדש
דוחה שבת ת"ל 2 את שבתותי תשמורו
ומקדשי תיראו כולכם חייבין בכבודי מאי לאו
בבונה וסותר ומעמא דכתב רחמנא את
שבתותי תשמורו הא לאו הכי דמי לא לאו
דמחמר ואפילו הכי לא דמי ואלא דקיימא לן
דאתי עשה ודחי ל"ת ליגמר מהכא דלא דמי
וב"ת שאני לאוי דשבת דחמורי והא תנא
בעלמא קאי ולא קא פריך דתניא יבול אמר
לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר
יבול ישמע לו תלמוד לומר איש אמו ואביו
תיראו וגו' כולכם חייבין בכבודי אלא
משום דאיכא למיפרך מה להגך שכן
הכשר מצוה הכשר מצוה תיפוק לי מהתם
אין הכי נמי ואת שבתותי תשמורו ומקדשי
תיראו למה לי מיבעי ליה לכדתניא יבול
יתירא אדם ממקדש תלמוד לומר את
שבתותי תשמורו ואת מקדשי תיראו
נאמרה שמירה בשבת ונאמרה מורא
במקדש מה שמירה האמורה בשבת
לא

דמי ל"ת שיש בו כרת דכלאו קרא ה"ל
ללא דמי איכא למידק הא בעלמא
דמי וא"כ ל"ת דהשגח בעי למימר
דבעלמא דמי ל"ת שיש בו כרת כ"ש
לידמי בעלמא ל"ת ועשה וא"ל
דל"ת דא"כ ה"ל למיפרך אלא הא
דקי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה
נגמר מהכא דדמי כדפרי' לעיל (דף ה.)
וי"ל דהשגח דלפינן דבעלמא דוחה
ל"ת שיש בו כרת ע"כ גרע מל"ת
ועשה דאי אפשר שידחה עשה ל"ת
ועשה דמאי אולמיה דהאי עשה מהאי
עשה והא דהוה בעי למימר בסוף
אלו מציאות (ב"מ דף גז.) דעשה
דכיבוד לידמי ל"ת ועשה היינו משום
דעדיף דהוקש כבודם לכבוד המקום
וא"כ אי בעלמא דמי א"כ קרא
דכלאים צ"ל למי למה לי ויש לומר
דאיצטריך לכדברא ולתנא דבי רבי
ישמעאל נמי איצטריך ללא נדרוש
הכנף מין כנף דוקא אמר לומר
ופשמים לפשמים ועוד ס"ד ללא
לידמי עשה דל"ת לאו דכלאים שאין
שזה בנשים למ"ד נשים פטורות
מל"ת ועליל דהוה בעי לילקף
מעשה דמזויע לידמי עשה את ל"ת
(ועשה) משמע דבעי למילף מהתם
אפילו כלאים צ"ל ע"כ אכתי לא
אסיק אדעתיה שיש חילוק צ"ן שזה
בכל עד דפריך ליה ובפ' שני נזירים
(מיר ד' נח. וס) דילף לגמרי בעלמא
מראשו איכא למימר סבר דנשים
חייבות צ"ל ע"כ וא"כ ראשו למה לי
כיון דדמי אפילו לאו שיש בו כרת
וי"ל דאיצטריך לאשמעינן דהקפת כל

הראש שמה הקפה ומפסח ומילה ותמיד לא קשיא מידי אמאי
איצטריך קרא כיון דבעלמא דמי דס"ד למילף לענין שבת מכיבוד
אז ואם ללא דמי וה"ל דבשבת לא דמי אע"ג דבעלמא דמי:
ניגמר מהכא דלא דמי. משמע דאי אריי בשחיטה וביבול
ניחא ותימא דמנא ליה לתנא לאוקמי קרא בשחיטה
הראש שמה הקפה ומפסח ומילה ותמיד לא קשיא מידי אמאי
איצטריך קרא כיון דבעלמא דמי דס"ד למילף לענין שבת מכיבוד
אז ואם ללא דמי וה"ל דבשבת לא דמי אע"ג דבעלמא דמי:
ניגמר מהכא דלא דמי. משמע דאי אריי בשחיטה וביבול
ניחא ותימא דמנא ליה לתנא לאוקמי קרא בשחיטה

למה ליה למהדר למכתב הכא את שבתותי תשמורו אלא
לאו דמילף מיניה דאפילו בלא הכשר מצוה אי לא כתיב קרא
בזהדי לא דמי אמרין דמי אס כן איצטריך עליה: נאמר
שמירה בשבת ומורא במקדש. והקישן הכתוב בפסוק אחד:¹

ובישול לאשמעינן דבעלמא דמי אדרבה נוקמה בלאו דמחמר ונגמר מהכא דבעלמא לא דמי אפילו לאו גרידא ללא חמי למיטעי וא"כ והיכי נגמר מהכא דלא דמי דלמא שאני הכא דהוי עשה ולא
תעשה דהא כתיב (למען ינוח שורך וחמורך וציום השביעי תשבות) (שמות כג) ומש"ה הוא דלא דמי אבל לאו גרידא לעולם ילף
מכלאים צ"ל דמי ואר"י דעשה לכיבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתיה לגמרי
והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמו כן עשה דמקדש ועשה דבת כהן עריי מעשה דשבת משום מורא ומשום כפרה דבת כהן וא"כ
מנגל דלא דמי עשה דכיבוד אפי' לאו גרידא דהא שבת ועומאה והשבת אצדה כולה עשה ולא תעשה נינהו וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא אלימא
לן טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום לידמי א"כ אפילו לאו גרידא לא דמי דמכלאים לא מני גמיר משום דכיבוד הוי הכשר מצוה:
והא תנא בעלמא קאי ורא קפריך. קשה דמשמע דאי אריי בשחיטה וביבול ניחא ליה ואדרבה כ"ש דקשה טפי דהיינו ילף דהיינומא
ולא תחזיר דליכא כרת וסקילה דמי דהתם לא דמי הכא דמי אע"ג דליכא לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש
לומר כיון דגלי קרא דגרע מעשה דבעלמא דמי לאו שיש בו כרת והאי לא דמי תו לא מהני טעמא דהוקש כבודם לכבוד
המקום: **שבן הכשר מצוה.** פירוש צקונטרס לעולם שחוט לי בשל לי והא בעלמא דמי מ"מ לא ילף מהכא לידמי עשה
דיבוס לאו דלחות אשה משום דאיכא למיפרך שכן הכשר מצוה דאי אפשר לקיים הכיבוד בלא דחיית הללו אבל גבי יבוס יכול
לקיים המצוה בלא דחיית הללו דאפשר בחליצה וקשה לר"י דאין זה אפשר דאי אסור לייבס משום כרת חליצה נמי לא בעי דכל
שאין עולה לייבוס אין עולה לחליצה ולקמן בפ"ב (דף ק. וס) ילפי' מקרא ועוד אמרין בזהיה שמתעב (דף כה.) דלא חשבינן גבי יבוס
אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה משום דחליצה במקום יבוס לאו מצוה היא (ועוד דלקמן לפי האמת דליכא קרא בכלאים ל"ל קרא כיון
דכשר מצוה דוחה אפי' ל"ת שיש בו כרת) ועוד דמסקינן דבשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת משום אפילו בהכשר מצוה
ולקמן דפריך הכשר מצוה תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם דפי' הקונט'
דמי אפי' בלא הכשר מצוה ואין זה דיוק דלמא לגופיה איצטריך משום דמכיבוד ילפינן דבעלמא דמי איצטריך למיכתב גבי מקדש דלא דמי
ומינהו הא איכא למימר אף על גב דבעלמא דמי גבי מקדש ה"ל דלא דמי כמו בכיבוד דכלל מיילי דשבת ה"ל דלא דמי ולהכי
איצטריך מילה ופסח ותמיד וכן אומר מהר"י ונראה לר"י וכן פירש רבינו מנחם דכלאו דמחמר מוקי לה ומהכא לא ילף בעלמא
דלא לידמי לאו גרידא דמה לכיבוד שכן הכשר מצוה כשמתמר ומטמא ומניח מלהחזיר אצדה כדי להביא גזולות לאצו בשעת דחיית
הללו אין מאכילו ומלבישו אבל בעלמא דעביד גוף המצוה ילפינן מכלאים צ"ל דמי ואר"י דכיבוד א"כ אפי' עוסק בגוף מצוה לא
דמי דכלל ענין קא פסיק שלא ישמע לו והיינו משום דכרוב ענייני כיבוד רגילים להיות על ידי הכשר מצוה קאמר רחמנא דלא דמי
בכל ענין והשגח לקמן פריך שפיר הכשר מצוה תיפוק לי מהתם דלא דמי ואם אינו ענין להכשר מצוה תינהו ענין לגוף מצוה:
יכול

א' (ב"מ גז.) ט' וי"ל א' ח'
ה' סולמס כ"י. א' וי"ל א'
כאן. ד' ונדרים כ"ג.
א' ויקרא יח. א' שמת
כ"ה. א' ויקרא כ"ה. א' וי"ל
וציום השביעי תשבות למען
ינוח שורך וחמורך.
ט' רש"י מ"י.

תורה אור השלם

- 1. איש אמו ואביו
תיראו ואת שבתותי
תשמורו אני יי אלהיכם.
ויקרא י"ג
ויקרא י"ג
2. את שבתותי תשמורו
ומקדשי תיראו אני יי
ויקרא י"ט

גליון הש"ס

גמ' יבול יהא בנין בית
המקדש דוחה שבת. עין
שמות דף טו ע"כ רש"י
ד"ה אין צ"ן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא תנא
בעלמא קאי ולא פריך.
והא תנא בעלמא נמר
לאו וכו': (ב) תוס' ד"ה
(ג) דקא (קודם טעמא וכו')
ה"ל דמי דלדימי א"כ
ועשה ליכא כ"ו:

מוסף רש"י

אני ה' כולכם חייבים
בכבודי. אע"פ שאנחנו
לך יבול את אבך, את
איון לשניכם, ואם אנכי
לך אבך עבור על דמי
לחלל שבת, אל תמנע
לו (ב"מ כ"ב.) ומקדשי
תיראו ואת שבתותי תשמורו
בכבודי. אולם והמקדש
חייבים בכבודי שיהיה
על השבת (שבועות טו.)